

Anul IV.

Arad, 19 Ianuarie (1 Februarie) 1908.

1908

V. 1907

Reuniunea învățătorilor

Proprietar editor :
Reuniunea învățătorilor români
de la școlile popor. conf. ort din
protopopiatele arădane I—VII.

REDACTOR :
IOSIF MOLDOVAN.

Reducția și administrația :
Arad, piața Tokoly Nr. 8.
Abonamentul anual 5 cor.

În atențiunea învățătorilor români din Ungaria.

În timpul mai nou s'au ivit o mulțime de foi, reviste și organe de toată categoria, îmbogățind literatura românească.

Mulți dintre ai noștri cred că acesta e un rău, și zic, că ar fi mai bine să avem un singur organ, spriginit de toți, decât multe și slab spriginite.

Noi suntem de credința, că toate organele apărute sunt reclamate de timp și trebuințe, de după dezvoltarea noastră socială și gruparea în diferite corporațiuni șpetiale.

Neamul românesc este în primăvara dezvoltării sale și aceste sunt florile, cari promet a aduce și fructe, după vorba românului : „Când sunt flori vor, fi și poame“.

La alte neamuri mai înaintate în cultură, în raport cu numărul lor, sunt cu mult mai multe organe de publicitate, și nu numai păturile mai înalte, ci toate breslele de meseriași, țărani și lucrători își au organele lor șpetiale, prin cari tind a-și arădica vaza, cinstea și a înmulți cunoștințele șpetiale ale membrilor, răspândind lumina cunoștinței până în păturile cele mai de jos ale poporului.

Ceea-ce la alte popoară mai protejate de soarte s'a ivit mai de mult, se ivește azi și la noi, pentru că aceasta o reclamă timpul și gradul nostru de dezvoltare.

Să nu ne sparie, ci să ne înveselească apariția multelor organe, pentru că ele sunt florile vestitoare de pri-

Arad, 19 Ianuarie 1908

măvară și de un viitor mai bun pentru neamul românesc, care acum se rădică din leagănul culturii.

Multe sunt încă casele românilor peste pragul căroră n'a străbătut razele binecuvântătoare ale culturii. Organele ce se ivesc zi de zi sunt reclamate de aceasta stare și sunt chemate a străbate și acolo, unde nutrele organe ce le am avut până acum, n'au putut.

S'a ivit mai decurând :

„*Lupta*“ în Budapesta, organ al partidului național român din Ungaria, cu mențiunea de a apăra drepturile noastre și spre binele nostru și al patriei mame, a ne unii într'un corp tare și impunător.

„*Vatra școlară*“ în Sibiu, organ de șpecialitate pedagogică sub redactarea unui grup de profesori, în frunte cu binemeritul și distinsul profesor *Dr. Petru Span*, ca să tindă dascălilor români cunoștințele șpetiale de cari în misiunea lor au lipsă ca de pânea de toate zilele și să-i țină în curent cu progresele pedagogiei moderne.

„*Tara noastră*“ revistă poporală a „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“, aparută în Sibiu sub dестera peană a distinsului scriitor *Octavian Goga*, care pe lângă neînsemnatul abonament de 4 cor., promite a ne tinde cea mai necesară lectură, aleasă din literatură, pentru poporul român doritor de înaintare.

Aceste și alte organe ce le mai avem, ar trebui să împodobească casa fiecărui român și în șpetial casele preoților și învățătorilor, pentrucă numai alimentați și încălziți de nutremântul spiriual și razele culturale răspândite de ele, vom pute deveni conziderați și cinstiți de neamurile conlocuitoare cu noi în această patrie.

Să nu ne spărie apariția, ci să ne îngrozim și înfiorăm de apunerea organelor, în cazul când nu ne-am ști însufleși de ele și nu am ști jertfi — din ceea ce ne-a dat Dumnezeu — pentru susținerea lor.

Dar să vedem acum de noi învățătorii cari avem mari datorințe în jurul acestor chestiuni, și a căror cerc

de activitate trebuie să se estindă departe peste cele patru ziduri ale școalei.

Ca am făcut noi în această direcție și putem sta nepăsători și pentru mai departe?

Am răspândit foile în popor și ici-colo, s'a mai aflat câte unul dintre noi, care a mai făcut servii organelor noastre și ca ripoteri ori colaboratori, va fi răspunsul dat.

Foarte bine, dar credem de insuficient numai atâta.

Nu unul, ci toți trebuie să prindem peana pentru luminarea poporului în servițiul căruia ne-am angajat. Și aceasta o reclamă dela noi mai vârtos timpul de față și apropiatul viitor, în care, valoarea fiecăruia om se măsură cu peana de scris.

Pe lângă alții bărbați valoroși ai națiunei, noi suntem chemați a răspândi cultura și prin organele de publicitate, pentru că suntem în nemijlocită și zilnică atingere cu poporul, îl cunoaștem mai bine și prin urmare noi vom ști să ne apropiem mai tare de sufletul lui, atunci când va trebui să'l câștigăm pentru cauzele sfinte, dela cari depinde bunăstarea și fericirea lui.

Spre scopul acesta trebuie să ne îndeletnicim cu scrierea. Dar tot începutul e greu. Mulți vor fi între noi de aceia cari îngroapă în cercul lor răstrâns idei mari și folositoare omenimei întregi, din simplul motiv, că nu îndrăsnesc a și le pune pe papir și a-le comunica prin organele de publicitate. Pentru a scoate pe mulți din aceasta rezervă, sa arătat necesitatea înființării unui organ de șpecialitate propriu, al nostru, prin care să ne înțelgem noi de noi învățătorii, în care să ne comunicăm ideile și să ne spriginim reciproc în câștigarea desterității de scriitori, ca apoi înzestrați și cu aceasta desteritate, să ne putem pune în servițiul cel mare al omenimei, răspândind cultura și scriind.

Am zis mai sus, că la alte popoare mai înaintate fiecare pătură a societății, fiecare corporațiune, ba chiar și birjarii își au organul lor propriu.

Cum stăm în această privință noi învățătorii români din Ungaria ?

Suntem peste 3000 mii, în unele reuniuni dispunem chiar și de capitale considerabile, dar la necesitatea imperativă a unui organ propriu, încă nu ne-am cugetat.

Reuniunea noastră învățătorescă descoperind aceasta necesitate a înființat organul său șpețial cu titlul de

„Reuniunea învățătorilor“

care prin numărul de față începe anul al IV-lea al aparițiunii sale, și intenționează a ține în curență pe dascălul român cu tot ce-l privește mai de-aproape și a-i deschide loc pentru modestele încercări literare, spre a se pute introduce în șirul scriitorilor neamului românesc.

Acesta este singurul organ în Ungaria de carele dispunem noi învățătorii români.

Avem noi organe de șpețialitate învățătorescă mai multe și mai bune, dar numai acesta îl putem numi exclusiv al nostru.

Apoi fie coliba cât de modestă, dacă este a mea, e mai bună decât palatul strălucit al altuia.

Venitul curat ce rezultă din editarea organului nostru este menit pentru crearea unui fond, din care să putem edita cu timpul un organ mare pentru dascălii neamului românesc.

În vederea acestui scop, punem la dispoziția învățătorilor români din Ungaria organul de față, deschizând rubricile lui pentru modestele lor încercări literare și îi rugăm tot odată a considera organul nostru și de al lor, recomandându-l în atențiunea tuturor celor ce-l pot sprigini

În șpețial ne adresăm Reuniunilor învățătoresci și între aceste *Reuniunii seniore din dieceza Caransebeșului* și membrilor ei, cari și ca singuratici și ca membrii unei Reuniuni bogate, ar pute sprigini — mai mult — bunele noastre intențiuni atât material cât și spiritualmente.

Fraților!

„*Reuniunea învățătorilor*“, acest unic organ de care dispunem noi dascălii români și fondul de editare, astăzi modest, — abia vr'o câteva sute de coroane, — dacă cei preste 3 mii de învățători români voesc, are să se desvoalte — cu noi dimpreună — într'un organ și corp impunător, spre lauda și mărirea neamului, bisericii și a patriei noastre străbune.

În această speranță trimitem numărul de față la toți prietenii, binevoitorii și spriginitorii școalei române, cu rugarea de a-l răspândi între toți învățătorii patriei, ca organ șpețial și escluziv al dascălilor români.

Abonamentul anual e 5 cor., care e a se trimite anticipative la adresa casarului Reuniunii dlui *Iuliu Grofșorean* învățător în *Galșa* p. u. *Világos*.

Cei ce nu consimt cu vederile noastre și nu doresc a întră între spriginitorii lui ca abonanți, sunt rugați a-l restitui.

Dumnezeu să ne ajute!

Redacțiunea.

Ancheta învățătorilor.

În 10 și 11 Ianuarie nou a. c., s'au întrunit delegații învățătorilor români dela școalele confesionale ort. din Ungaria în Sibiu, ca bazați pe înaltele dispozițiuni a-le Măritului Congres național bisericesc, să discute importanta chestiune a *îmbunătățirii sorții învățătorilor*.

Ancheta — convocată de P. V. Consistor Mitropolitan și prezidată de reprezentantul acestuia, P. C. S. Dl Dr. *Eusebiu Roșca*, protosincol director seminarial — a ținut două ședințe și anume:

Joi dimineața în 10 Decemvrie n. a. c., la 8 ore a. m., toți delegații au luat parte la serviciul divin, împreună

cu chemarea Duhului sfânt, oficiat în prezența Excelenței Sale I. P. S. Domn Mitropolit *Ioan Mețianu*, în impo-santa biserică mitropolitană, de P. C. Sa Dl comisar mai sus numit, asistat de diaconul Dr. Vasilie Bologa.

După serviciul divin delegații învățătorilor — în frunte cu comisarul consistorului Mitropolitan — s'a prezentat în corpore la Excelenția S. I. P. S. D. Mitropolit, pentru a-și prezenta omagiile și a-l ruga să învrednicească prima anchetă a învățătorilor din Mitropolie de înalta sau prezență. Excelenția Sa a adresat învățătorilor o cuvântare plină de înalte povețe părintești, asigurându-i despre I. Sa bună-voință și sfătuindu-i, a fi cu deosebită precauțiune în însemnata lor încredințare dela care depinde pacea, bună-starea și viitorul bisericii și a neamului românesc. Spre ilustrarea înaltelor sale vederi a adus exemple din Istorie, asemănând starea critică a dascălilor români, cu acel pasadiu din istoria Izrailitenilor, când frații lui Iosif, pentru promisiuni trecătoare, au schimbat fericirea Canaanului cu robia Egiptului.

La 10 ore a. m., delegații, — în frunte cu Excelența Sa I. P. S. D. Mitropolit, însoțit de P. C. Sa părintele Arhimandrit și vicar arhiepiscopesc Dr. *Ilarion Pușcariu*, asesorii consistoriali *Moise Lazar* și Dr. *Miron E. Cristea*, secretarul mitropolitan Dr. *Bologa*, secretarul consistorial Dr. *George Proca*, D-nii profesori Dr. *Petru Șpan*, *Vasilie Stan*, *Lupaș*, *Timotei Popovici* și alții, — întruniți în frumoasa sală a Casei naționale, s'a deschis *prima ședință* a anchetei prin următorul cuvânt al Dlui comisar Dr. *Eusebiu Roșca* :

Onorată Anchetă!

Însărcinat din partea Preaveneratului Consistor mitropolitan, ca în calitate de comisar să conduc ancheta de învățători din întreaga provincie mitropolitană, convocată pe astăzi, pentru a studia chestiunea, cum s'ar putea ameliora salariile învățătoarești, înainte de a intra în meritul afacerii, aflu de bine a reveni asupra unor momente ce cred a fi accentuate dela acest loc.

În dezvoltarea vieții noastre bisericești, întrunirea tuturor învățătorilor din întreaga provincie mitropolitană, fie și în această formă reprezentativă redusă, este prima întrunire, deci are și un caracter de însemnătate istorică în viața noastră bisericească culturală, și importanța acestui moment va câștiga în însemnătate, — mai presus de orice îndoială, — dacă prin deliberările noastre se va da un impuls și doară se va pune o temelie și mai bună dezvoltării noastre culturale, sub scutul părintesc și blând al bisericei.

Chestiunea ce ne preocupă în special, pentru care propriu suntem întunâți, este pe cât de înțelegătoare, pe atât de justă, și în această apăsare, restrângându-mă și numai la fiii bisericei noastre, pot constata, că nu va fi suflare ortodoxă română, care să nu recunoască, că în raport cu cerințele de astăzi de pregătire pentru cariera învățătorescă, și după exigențele sociale și de traiu, reclamate, după categoria și rolul social ce compete statului învățătoresc, prin dotațiunea actuală, nu numai că nu i-se retribue învățătorului prestațiunile sale după vrednicie, dar nu i-se asigură nici existența între limitele cuvenite.

De aceea putem și constată cu multă mulțămire sufletească, că congresul național cisericesc prin concludul din 9/22 Octomvrie a. c., Nr. 143, cu vot unanim a decretat urcarea minimalului salarelor învățătoresci la suma mai mulțămitoare de 800 coroane, și dacă și această corporațiune supremă bisericească totuși a trebuit să-și impună oarecari rezerve față de dorințele statului învățătoresc, acestea rezerve își au baza lor temeinică în împrejurarea, că avizați în suportarea sarcinilor culturale aproape numai la propriile noastre puteri și mijloace, cari în măsura progresului cresc și se înmulțesc și ele, trebuie ca să se țina conștient de acest neajuns simțit, dacă nu se rischează încordări insuportabile.

Nu voiu trece cu vederea nici inițiativele din partea statului învățătoresc sulate în mod corporativ, precum nici inițiativele sulate în particular de unii sau alții, ce începuse a lua dezvoltare greșită, căci chiar și acestea porniri de extravagantă pot să fie apăsate cu o calmitate oare-care, câtă vreme sub presiunea puternică a cestiunii de existență ușor aluneci la aberațiuni, cari din punct de vedere al corectității pot fi desaprobrate, dar nu tot-

deuna taxate și de nejustificate. Constat însă spre lauda statului învățătoresc, că în urma indicărilor de la locurile competente, date și numai în țesă generală, în formă publicistică, acel curent greșit s'a readus în alvia corectității, și inițiativele statului învățătoresc au primit forma neexcepționabilă, ce a și format substratul la modalitățile regulării acestei chestiuni, atât la supremul nostru organ administrativ și de executivă, la Consistorul mitropolitan, cât și la Înaltul Congres.

Și aceasta și este calea cea corectă, pentrucă și între cele mai grele situațiuni să nu perdem din vedere, că stăm sub scutul blând și ne hrănim dela buna noastră mamă, sfânta noastră biserică, care în fel și formă încarcă asupra sa sarcini, ca să poată da fiilor săi iubiți hrană materială și sufletească deopotrivă, și dacă nu totdeauna, sau nu în măsura așteptată poate să dea fiilor săi nutremântul dorit, ca fii buni datori suntem să ne facem seamă cu situațiunea în care se află buna noastră mamă, să nu cârtim și să nu fim prea insolenți, sau chiar agresivi, ca să nu ne atragem osânda ei, pentrucă susțin sus și tare, că abia vei mai afla o a doua biserică, în care să se manifesteze atâta dispozițiune de jertfă pe altarul culturii, ca tocmai în biserica noastră ortodoxă română din patrie, mai ales începând dela impulsul puternic dat și în această direcțiune tot de marele arhiepiscop Andreiu. Dar lipsele sunt multe și mijloacele puține pentru întimpinarea lor, și astfel pe lângă orice bunăvoință, trebuie să se țină cont de legea cardinală a posibilității ce se impune în mod irezistent.

Mi-a-și trece marginile competenței, când dela acest loc, cu această ocaziune m'a-și pronunță în concret în chestiunea ce ne preocupă, în general însă voiu accentua ceea ce o simțim toți, că este o chestiune, pe cât de dificilă, pe atât și de gravă în consecvențele ei, și deși din punct de vedere al executării, hotărârile noastre au valoare numai relativă, pentrucă votul decisiv este rezervat forurilor competente, să nu perdem din vedere, că toată suflarea română cu ochii ațintiți privește asupra deliberărilor noastre, ba nu vor lipsi nici temeri, că afacerea fiind pusă și în competența unui factor prea interesat, ușor se poate alunecă la aberațiuni ireparabile pentru dezvoltarea noastră culturală.

Deci evident, că stăm în fața problemei grele, ca să dăm dovezi, că statul învățătoresc este însuflețit de idealul culturii, este acel factor în organismul nostru bisericesc, care pătruns de sfîntenia misiunii sale petru biserică, neam și patrie, știe să-și impună cele mai simțite abnegațiuni chiar și când se tractează de interesele sale ajunse la granița asigurării de existență; sau, ca să ne normeze ceealaltă alternativă, că preocupați în măsură prea mare de acest interes, să ne lăsăm răpiți de curente și porniri greșite, și astfel să ne atragem judecata prezentului și osânda posterității.

În fața acestei situațiuni și grea problemă să-și afle justificare ezitarea mea a primi această onorifică însărcinare, cum văd că de fapt au urmat chiar unii urzitori ai acestei afaceri, și dacă am cedat totuși insistenței, o am făcut pentru că deoparte am încredere în calmitatea, în puternicul simț de idealism ce ne caracterizează pe noi statul învățătoresc în acțiunile noastre culturale, în simțul de abnegațiune până la extrem și în cele materiale, recunoscută aceasta chiar și de străini, iar de altă parte iute și degrabă s'a învins ezitarea mea prin simțul de datorință și devotament cu care sunt dedicat în special intereselor culturale ale bisericii, pe care teren muncesc acum aproape de un deceniu și jumătate cu întreaga mea individualitate.

Rolul și poziția ce o ocup în cadrul organismului bisericesc, precum și activitatea mea în acest cadru, despre ceace un număr destul de considerabil dintre membrii anchetei cred a se fi convins în cale imediată, ca foști elevi ai mei, mă îndreptătesc a presupune că nu veți privi în mine numai pe reprezentantul autorității investit cu atribuțiunile unui comisar, ci pe colegul și tovarășul de muncă, care cu absolută bunăvoință se știe identifică cu interesele statului învățătoresc, cunoscând deaproape neajunsurile și greutatele idealei dar nu mai puțin și spinoasei misiuni.

Premise acestea, accentuez îndeosebi, că în discuțiunile ce au să se desvoalte în deliberarea obiectului pentru care suntem întruniți, să se păstreze cumpătul obiectivității, evitând ori ce extravagantă; calmitatea judecării și decorul prestigiului ce compete unei întruniri sub egida celei mai înalte corporațiuni bisericești, ținând cont și de buna reputațiune a numelui de „învățător“, ce eschide orice animosități și devalvare dela punctul demnității, și

preste tot, în rolul meu de conducere doresc să fiu întimpinat cu aceeași prevenire, cu care devotament m'am angajat eu la aceasta sarcină, repet, pe cât de onorifică, pe atât de dificilă, asigurându-vă despre absoluta mea bunăvoință.

Excelența Voastră!

Înalt Preasfințite Domnule arhiepiscop-mitropolit!

Bucuria noastră a tuturor, cari în orice calitate facem parte din această anchetă, este nețărmurită și suntem cuprinși de măgulire în sufletele noastre, că nu a-Ți pregetat a ne ridică prestigiul lucrării pentru care suntem întruniți prin înaltă-Va prezență, și deși suntem convinși, că această considerațiune avem să o atribuim interesului părintesc probat pentru binele și prosperarea fiilor suflatești, culmea chemării arhipăstorești, permiteți-mi, ca să vă exprim în mod sărbătorec mulțămira și recunoștința noastră fiască pentru această deosebită atențiune, rugându-vă, ca hotărârile noastre, la rândul său să le primiți și aprețiați cu bunăvoință părintească, dând afacerii ce ne preocupă spriginul părintesc la care și contăm în linia primă, convinși fiind, că asupra umerilor Excelenței voastre apasă mai intensiv regularea în mod mulțămitor a acestei chestiuni; și rugându-Vă totodată a ne împărtăși binecuvântarea arhierască asupra lucrărilor ce ne stau înainte, ședința anchetei învățătorilor din mitropolia gr. or. română din Ungaria și Transilvania convocată și întrunită pe baza ordinului consistorului mitropolitan din 13 Noemvrie a. c. Nr. 533 M., o declar de deschisă.

Vorbirea a fost ascultată cu mare atențiune și la fine a fost acoperită cu vii aclamări. A mai vorbit apoi Înaltpreasfinția Sa, Dl Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Meșianu*, implorând binecuvântarea de sus asupra lucrărilor anchetei și în urmă părăsind sala între aclamările învățătorilor, iar ancheta intră în ordinea de zi.

La propunerea prezidentului se numește notar ad hoc pentru ședința de astăzi învățătorul *Eugen Popescu*. Se cetesc apoi dispozițiunile luate din partea consistorului mitropolitan în chestia ținerii anchetei, și se iau la cunoștință. Se constată a fi prezenți în reprezentanța consistorului arhidiecezan D-nii asesori *Lazar Tritean* și

Matei Voilean; în reprezentanța consistorului din Arad dl referent școlar Dr. *George Ciuhandu*; în reprezentanța consistorului din Caransebeș dl protopop *Andrieu Ghidiu*. Se cetește în urmă lista delegaților aleși pe protoprezviterate, cari își prezintă credenționalele, constatându-se că *toți* sunt prezenți, și anume:

Din Arhidieceză:

Prot. Abrud	Alexandru Furdui	inv. Abrud
.. Agnita	Iancu Dragota	.. Clujer
.. Alba-Iulia	Ioan Madrea	.. Telma
.. Avrig	Iosif Stoica	.. Sebeșul-inf.
.. Bistrița	Simeon Pahone	.. Borgo-Ioșeni
.. Bran	Pompiliu Dan	.. Zernești
.. Brașov	Nicolae Lepedean	.. Bacifalu
.. Câmpeni	Avram Serbu	.. Câmpeni
.. Cetatea de peatră	Ioan Dragomir	.. Surduc-Copalnic
.. Cluș	Ioan Frâncu	.. Călățele
.. Coahalm	George Maican	.. Ticuțul român
.. Deș	Augustin Herman	.. Deș
.. Deva	Nicolae Igna	.. Deva
.. Dobra	Toma Stoțu	.. Dobra
.. Făgăraș	Ilariu Comșa	.. Mândra
.. Hațeg	Toma Nistor	.. Livezeni
.. Hunedoara	George Șinea	.. Lancrâm
.. Ilia	Ioan Șiler	.. Micănești
.. Lupșa	Simeon Lazar	.. Ocoliișul-mare
.. Mediaș	Ioan Lungu	.. Dârlos
.. Mercurea	Ilie Georgescu	.. Poiana
.. M.-Oșorheiu	Teodor Libeg	.. Medesfalău
.. Orăștie	Gonstantin Baicu	.. Orăștie
.. Reghin	Ioan Borsan	.. Doda
.. Sebeș	Ioan Pavel	.. Șebeș
.. Săliște	Dimitrie Lăpădat	.. Săliște
.. Sibiu	Eugeniu Popescu	.. Boița
.. Sighișoara	Ambrosiu Stoicoviciu	.. Sighișoara
.. Târnava	Mihail Iampu	.. Cetatea de baltă
.. Treiscaune	Aron Pușcariu	.. Brețcu
.. Turda	Ioan Moldovan	.. Sânmihaiu
.. Unguraș	Petru Bara	.. Sta Marie
.. Zărand	Ioan German	.. Brad

Din dieceza Aradului:

Prot. Arad	Iosif Moldovan	inv. Arad
.. Banat-Comloș	Iuliu Vuia	.. Banat-Comloș
.. Belinț	Simeon Faur	.. Belinț
.. Boroșineu	Paul Dârlea	.. Boroșineu
.. Buteni	Nicolau Boșcaiu	.. Bodești
.. Chișineu	Dimitrie Boar	.. Nădab
.. Hălmagiu	Mihail Vidu	.. Hălmagiu
.. Lipova	Aurel Lepa	.. Fibiș
.. Radna	Dimitrie Popoviciu	.. Cuvin
.. Șiria	Iuliu Groșorean	.. Galșa
.. Timișoara	Atanasie Baicu	.. Ghiroc

Din districtul Orăzii-mari.

Prot. Beiuș	Ioan Moga	inv. Dobrești
.. Beliu	Ioan Budiu	.. Ucuriș
.. Oradea	Nicolae Firu	.. Oradea-mare
.. Pesteș	Stefan Tulvan	.. Pesteș
.. Tinca	Ambrosiu Catone	.. Homorogh O.
.. Vașcău	Mihail Ciura	.. Criștior

Din dieceza Caransebeș.

Prot. Biserica-Albă	Emilian Novacovicu	inv. Răcășdia
.. Bogșa-montană	Stefan Albu	.. Reșița
.. Buziaș	Ioan Ciurciu	.. Buziaș
.. Caransebeș	George Lipovan	.. Maciova
.. Ciacova	Petru Corcan	.. Banloc
.. Făget	Ioan Caba	.. Curtea
.. Lugoș	Ioan Vidu	.. Lugoș
.. Oravița	George Jian	.. Oravița
.. Vârșet	Patriciu Râmneanțiu	.. Coșteiu

Prezidentul enunță deci, că ancheta e capabilă de a funcționa și a aduce hotărâri valide.

Biroul se constituie acum în mod definitiv, alegându-se notar dl *Eugen Popescu*, iar ca obligatoare pentru desbateri se acceptază din partea anchetei, la propunerea comisarului, dispozițiunile cuprinse în regulamentul pentru ținerea congresului național-bisericesc. Paragrafii respectivi din regulamentul vin cетиți, iar ancheta ia la cunoștință cuprinsul lor.

În urmă se alege o comisiune de 15 membri pentru pregătirea materialului pentru ședința următoare, și anume: din fiecare eparhie câte 5. Se suspende ședința pentru stabilirea listei, iar după redeschidere se proclamă aleși cu aclamațiune următorii: din arhidieceză Pompiliu Dan, Ioan Pavel, G. Maican, D. Lăpădat și I. Gherman, din dieceza Aradului Iosif Moldovan, Iuliu Groșorean, Dimit. Popoviciu, Iuliu Vuia și Nicolae Firu, din dieceza Caransebeș G. Jian, Ioan Vidu, P. Remneanțiu, Ioan Caba, și E. Novacovicu.

Ședința proximă se anunță pe mâne, Vineri la orele 10 dimineata și ședința se încheie la orele 10 fără un sfert.

Ședința a doua a anchetei învățărești s'a ținut Vineri, în 11 Dec. 10 oare a. m. tot în sala festivă a Casei naționale.

Se cetește întâiu procesul verbal despre ședința primă și se autentică. Se cetește apoi o telegramă de felicitare și aderență la conclusele ce se vor lua, trimisă din partea învățătorului *Vasilie Sala* din Vășcău.

Prezidentul pune în urmă la ordinea zilei raportul comisiunii de 15, aleasă în ședința primă și dă cuvântul raportorului *Iuliu Vuia*. Acesta cetește proiectul de concluz, stabilit din partea comisiunii, în ședința care a fost ținută Joi d. a. și care a durat dela oarele 3 până la oarele 9 din noapte. În general proiectul de concluz se primește fără discuție ca bază pentru desbaterea specială.

Luat de nou în discuție din punct în punct, se naște schimbare de păreri, de multeori interesantă, iar la urmă toate punctele vin votate cu unanimitate în textul stabilit din partea comisiunii.

Cu privire la ameliorarea salarelor învățărești ancheta a enunțat următoarele :

„Ancheta ia cu mulțumită la cunoștință decisul măritului congres privitor la ridicarea salarelor învățărești, rugând vener. autorități bisericești, ca conform legii să iee dispozițiuni de urgență, ca învățătorimei gr.-or. ro-

mâne din mitropolie să se asigure dotație egală cu a învățătorilor celorlalți susținători de școale din patrie.

În acel scop veneratele consistoare să eximită în parohii — unde reclamă necesitatea — pe cei mai distinși bărbați cari convocând în ședință corporațiunile parohiale și arătându-le marea importanță a școalelor confesionale, să-și pună în cumpănă toată autoritatea și influința pentru exoperarea ridicării salarelor învățărești.

Ca mijloace au să servească :

Îiectarea pe popor, fondurile parohiale existente, dotația dela comunele politice și fondurile fostelor reuniuni învățărești, întru cât se pot folosi și spre acest scop conform dispozițiunei statutelor.

Crearea de fonduri noauă școlare și augmentarea celor existente chiar și prin emiterea de colecte.

Luarea inițiativei pentru întemeierea de bănci populare, din a căror venite să se creieze fonduri pentru dotarea învățătorului, și *în caz extrem, întru cât acela s'ar da în condițiuni neonerose și fără a se vătămă autonomia bisericeii*, și prin întregire dela stat, care să se pună la dispozițiunea vener. consistor, după analogie cu întregirea dotațiunei preoților.

Pentru garantarea încassării regulate a salarelor, comitetele parohiale să fie îndatorate sub urmările disciplinei a încassa regulat salarul, iar în caz de lipsă să se anticipeze din averea bisericeii, s'au în caz de neglijență, să se ridice împrumuturi pe răspunderea personală a prezidentului comitetului și a epitropului primar.

Cvinqvinalul să-l primească fiecare învățător după o funcție de 5 ani, computată dela depunerea examenului de cvalificațiune, fără considerare de a fost aplicat provizor ori definitiv“.

Comisiunea propune, iar ancheta își mai exmprimă apoi și următoarele păreri, dorințe și rugări :

„1. În interesul promovării învățământului nostru, prea veneratul konzistor metropolitan este rugat a institui pe viitor ancheta reprezentanților învățătorimei din 3

în 3 ani, în chip de consiliu al instrucțiunii mitropolitane, căreia să se supună spre opinie în viitor toate chestiunile școlare, supunându-le deliberării măritului congres național bisericesc.

2. Pentru a deșteptă în popor dragostea și interesul față de școală, comitetele parohiale să fie îndrumate în viitor, ca în rapoartele cari le fac către sinoadele parohiale ordinare, să scoată în relief activitatea și roadele școlii.

3. Considerând că unul din impedimentele primordiale în învățământ, e lipsa mijloacelor de învățământ și respective a manualelor școlare, prea ven. consistor este respectuos rugat a luă dispozițiunile necesare, ca în preliminările fiecărei parohii din mitropolie să se susceapă o sumă corăspunzătoare pentru procurarea manualelor și a recvizitelor școlare, ca ăstmod învățământul să nu sufere.

4. Conziderând, că unul dintre principalele impedimente în mersul normal al învățământului nostru este frecventarea neregulată a școlii, care provine în mare parte și din neînteresarea organelor parohiale față de cauza învățământului, precum și din dispozițiunea greșită a regulamentului în vigoare, care prescrie, ca conspectul absenților să se trimită preșidenților de comitet, cari în multe cazuri fiind țărani nu execută dispozițiunea legii, nu alcum și din împrejurarea, că antistiile comunale nu-și împlinesc datorința, fiind pedepsirea părinților lăsată în sarcina primarilor țărani, cari nici nu înțeleg importanța legii, iar de altă parte interesați fiind, întrelasă intenționat a execută legea, prea ven. consistor metropolitan este rugat să iee următoarele dispozițiuni :

a) să se îndatoreze preoțimea parohială sub grea răspundere a se înterese de frecvența regulată a școlii, dojenind pe părinții renitenți ; iar în caz de repetită renitență, să se raporteze antistiei și să se poarte evidență esactă despre pedepsirea părinților, și în caz

de renitență a antistei, în termen de 8 zile să se facă arătare contra antistiei la protopretură ;

b) conspectele despre absenți, să nu se trimită prezidenților de comitet, ci preoților, ca directori locali, cari să se îndatoreze sub răspunderea oficiului, a luă cele mai energice demersuri pentru garantarea frecvențațiunei regulate ;

c) să se întrevină la înaltul guvern prin o reprezentațiune, prin care să se ceară, ca același să iee demersuri serioase pentru garantarea obligativității învățământului și în consecință pentru o frecvențațiune regulată, cercercând pe concernenții vicecomiți, ca să porceadă cu toată rigoarea în contra primarilor renitenți, cari nu execută legea.

5. Conziderând, că planul de învățământ, votat de măritul congres la anul 1903, pe lângă alte defecte, nu a conziderat de loc principiul învățământului practic în ce privește special studiul economiei, deși poporul nostru, ca popor eminatemente agricol, trebuie să primească mai multă hrană în aceeață direcție, ancheta roagă pe prea ven. conzistor, ca actualul plan de învățământ să-l facă obiect de studiu în conferințele tractuale de primăvară, materialul adunat să-l facă obiect de studiu aprofundat într'o anchetă convocândă, la Sibiiu, în care fiecare dieceză să fie reprezentată prin 3 învățători din cei mai probați, cari mai nainte să studieze în dieceză materia adunată din conferințele tractuale.

6. Conziderând, că proprietatea fiecărei instituțiuni este condiționată în prima linie dela conștiențioasa controlare a activității ei prin bărbați experți, cari pricep adevărata menire a acelor instituțiuni, prea ven. conzistor este rugat a luă în aprețiere propunerea :

a) ca în fiecare dieceză, pe lângă organele actuale, să se institue câte un revizor diecezan, bărbat înzestrat cu cunoștințe teoretice și practice în ale instrucțiunei, pentru supraveghierea și controlarea mersului instrucțiunei ;

b) în fiecare tract să se institue, pe lângă protoprezviter-inspector școlar, un învățător din cei mai probați, ca referent al afacerilor școlare, care să servească în cele interne cu sfatul și cunoștințele sale întru promovarea afacerilor școlare,

7. Conziderând, că pentru a pune școala română și pe învățătorul ei în condițiuni de o *muncă mai rodnică*, ar fi de dorit, ca ven. noastre autorități să afle și aplice mijloacele, prin cari ar deșteptă în învățătorime însuflețirea nobilă pentru marcele ideal al culturei neamului. Prea Ven. Consistor mitropolitan în frunte cu Ex. Sa I. P. S. D. Arhiepiscop și Mitropolit și P. S. Domni Episcopi diecezani, să binevoiască a aprețiă în viitor mai mult zelul și activitatea învățătorimei conștiente:

a) prin premiarea acelor care se disting prin deosebit zel și abnegațiune, iar

b) la constituirea Ven. Consistoare să se conzidere mai mult și statul învățătoresc.

8. Conziderând, că în comisiune s'au adus cazuri concrete, cari dovedesc, că regulamentul pentru organizarea învățământului nu se execută întru toate, se roagă prea ven. consistor mitropolitan a luă dispozițiuni pentru executarea acelu Regulaмент“.

Eshauriată fiind, cu votarea acestor concluse, ordinea de zi, și peste tot terminată fiind misiunea anchetei, comisarul consistorului mitropolitan, P. C. Sa domnul protosincol și director seminarial Dr. *Eusebiu R. Roșca*, declară activitatea anchetei de încheiată, prin următoarea vorbire:

„Terminând cu agendele relegate în competența anchetei, precum la începutul lucrărilor am înălțat glasul nostru cu rugăciuni de cerere cătră atotputernicul Domn în templul măreț, care dă dovadă despre alipirea cătră strămoșeasca noastră credință ortodoxă și despre simțul de jertfă al credincioșilor bisericei noastre, în tocmai să ne înălțăm acum la încheerea lucrărilor noastre rugăciunile de mulțămită cătră atotputernicul Dumnezeu în acest

templu al culturii naționale, ridicat și el din simțul de jertfă al fiilor neamului, care mândru și falnic se ridică în acest focular cultural alături de alte instituțiuni culturale, cari își au originea în veacuri îndepărtate, drept dovadă că neamul românesc știe să se însufletească până la extremă abnegațiune de idealul culturii, și din cele rostite în desbaterile chestiunilor ce ne au preocupat, acești păreți au să facă și ei mărturie din neam în neam despre însufletirea și abnegațiunea pionerilor culturii noastre chiar și când se tractează de chestiunea existenței lor; și pe când cu multă mulțămire sufletească pot constată aceasta, mă văd plăcut îndemnat ca și dela acest loc să esprim mulțămirea mea venerabilului președinte al Asociațiunii, Iosif Sterca Șuluțu, pentru că cu prevenire ne-a pus la dispozițiune acest templu al culturii noastre, ca nici glasul năcăjit al dascălului să nu rămână neîndulcit de aceasta mândrie națională.

Constată totodată cu multă plăcere și satisfacțiune, că discuțiunile asupra chestiunilor tractate au avut timbrul, nu numai al interesării și priceperii, dar ele au fost ținute totodată în spirit adevărat colegial și la un nivel, ce ar face onoare și unei corporațiuni de o categorie cât de înaltă, iar votul unanim cu care s'au votat toate hotărârile, este puternica dovadă despre sentimentul solidarității de care este pătruns statul învățătoresc al bisericii noastre în acțiunile sale pentru promovarea intereselor noastre culturale.

Mulțamește tuturoră că prin calmitatea ținutei și respectarea recerînțelor de bună ordine i-s'a înlesnit atât de mult rolul de conducere; și în fine mulțamește membrilor cari s'au angajat la șarcini speciale de raportor și notar, prestând acestea sarcini cu zel laudabil și pricepere, ceace a înlesnit în cea mai mare măsură rezultatul mulțămitor al lucrărilor anchetei.

Dorind, ca lucrările îndeplinite să întâmpine consensul și aprobarea autorităților noastre superioare bisericesti, întrunirea anchetei o declar de închisă.

Luând cuvântul delegatul *Iuliu Vuia*, în cuvinte elogiouse, cu avânt oratoric, mulțamește comisarului prezident pentru indulgența, tactul deesebit, și mai presus de toate

pentru bunăvoința față de interesele statului învățătoresc, despre ce a dat dovezi atât de eclatante, pentru aceea îl roagă să primească mulțămida și recunoștința tuturor membrilor anchetei, ca delegați ai învățătorilor din întreaga provincie mitropolitană, și închee cu dorința, ca atotputernicul Dumnezeu să-i dăruiască viață îndelungată, în deplină sănătate, spre binele bisericii și neamului.

Preacuvioșia Sa a fost viu aclamat din partea învățătorimii, căreia iarăși laudă i-se cuvine, pentru calmitatea și demnitatea manifestată, mai ales însă pentru faptul, că aceea ce a hotărât, cu glas *unanim* a hotărât!

In tot binele e și ceva rău și viceversa.*)

Ori încătr'o ne vom învărti în societatea omenească, nu vom da nici măcar de unica ființă, care să fie mulțămită și îndestulată cu soarta sa. Bogatul nu e mulțămit, pentrucă nu vede cu ochii înaintarea sa, după dorința și voința lui. De altă parte nu e mulțămit, pentrucă săracul e prea pretenziv față de el. Acesta ar dori, ca tot câștigul aceluia să-l împartă cu el. Are apoi gânduri și cugete nenumărate. Ba că-i bate grindina bucatele, ba, că-i arde grâul în jiradă, ba, că tâlharii îi fură câștigul său; ba, că-i asta, ba, că-i ceea. Pururea e neodihnit! Săracul? Se culcă în mijlocul curții, fără nici o grije. Nu se teme, că tâlharii vor să-i fure, ori să-i aprindă, ce el nu are. Din partea asta doarme liniștit. E însă ceva neplăcut în viața săracului: nu întotdeauna are pâne ori mălai pe masa lui. De îmbrăcăminte și căldură nu mai vorbesc. Bogatul însă nu duce de nimica dor. El are de toate în abundență: mâncare, îmbrăcăminte și căldură.

*) Experințe de călătorie prezentate adun. gener. din Pocica de *Iuliu Groșorovan* învățător în Galșa, protopopiatul Șiriei. Adnex. la protocol sub L)

Plugarul lucră din zori până în scăpătat. Căldura e teribilă, el însă muncește din greu. Și când se apropie soarele spre scăpătat, e frânt de oboseală și puțină odihnă i-se pare ca cel mai scump tesaur și ca cel mai prețuit *bun* din lume. De aici apoi invidia, ce se obsearvă la muncitor contra, ori mai bine zis asupra diregătorului, căruia soartea i-a croit, să șadă încontinuu la masă, scutit fiind de căldura și arșița soarelui.

Și ce ne răspunde diregătorul, dacă îl întrebăm despre traiul vieții lui? — Că viață mai amărâtă ca a lui nu mai există. Șezutul îndelungat îl schilăvește; aerul și mirosul stricat al cancelăriilor îi sdruncină sănătatea cu totul. Dapoi iritările? Unul îl conturbă cu una, altul cu alta; unuia îi trebuie una, altuia alta; unul nu-i mulțămît cu asta, cela cu ceea. Și aceasta se întâmplă într'o zi ca în alta. Apoi de câte ori nu poate mânca și dormi de nenumăratele gânduri, ce sboară prin capul lui?! De aici apoi și invidia lui asupra plugarului, care își săvârșește în liber lucrul său, cântând și veselindu-se.

Dacă vom căută, și vom medită asupra lacrării fiecărui, ne vom convinge, că dreptatea stă pe partea ambelor părți. Deosebirea e numai, că existența diregătorului e mai asigurată, ca a plugarului. Rodul muncii acestuia se află în mâinile sorții și nici când nu e sigur de rezultatul muncii lui. E însă o mare dreptate în viața plugarului, că răsplata lui e proporționată cu munca. Nu tot așa putem zice și despre munca diregătorului. Răsplata lui e fixată, și rar este cazul, când trece peste această graniță, pe lângă toată hârnicia lui.

Luptă mare e lupta omului pentru existență. Și în lupta aceasta întimpină nenumărate greutăți și neajunsuri. Și nime nu le știe și cunoaște mai bine, ca celce le întimpină. Și fiindcă el le cunoaște pe ale sale mai bine, nu odată cade în greșala, că năcazurile și greutățile sale le pune mai presus ca a altora, deși în realitate — poate — stau îndărăptul celuiialt.

Noi, învățătorii confesionali, stăm cu mult îndărăptul celor de stat. Aceia cu alegerile n'au de lucru. Posturile se îndeplinesc prin denumire. Ei n'au de lucru cu atâți poruncitori. Acolo e inspectorul lor, și lucrul s'a finit. Salarul îl primesc regulat. Nu numai că îl primesc regulat, dar totodată e și cu mult mai bun ca al nostru. Școala lor? — E un adevărat palat!

Noi? Trebuie să ne căciulim lui Stan și lui Bran, până ajungem la un biet de post. Și apoi nu odată obvine cazul, că recurentul cel mai binemeritat cade la alegere față de unul mai slăbuț. Poporul, în neștiința sa, alege pe cel ce știe mai bine cântă, și nu pe celce e mai iscusit în ale școalei.

Salarul e slăbuț de tot și nu-l primim regulat. Locuința slabă și necorăspunzătoare. Suntem constrânși a conduce strana în biserică, fără o altă remunerațiune. Nu numai atât, dar ni-se mai atribue și păcatul, că am submină biserica, asociindu-ne cu dușmanii ei. O învinovățire și o acuză atât de grea, ca și care nici că se mai poate arădica la adresa noastră. E atât de grea această acuză, că prin susținerea ei, suntem ezecutați moralmente în fața bisericii și a neamului nostru. Pentru că toți ceice lucră contra bisericii, necondiționat lucră și contra neamului.

Noi însă, învățătorii confesionali români gr.-or., putem fi mândri, că acuza aceasta atât de grea e nejustă nedreaptă și nebazată. Și că e nedreaptă și nebazată e suficient, dacă mă voi provoca la împrejurarea, că deși suntem atât de slab salarizați, și deși suntem ademeniți prin diferite promisiuni, totuși neînsemnat e numărul acelorora, — dacă de fapt și sunt de aceia — cari au părăsit locul lor, unde aveau chemarea, de a-și apăra biserica și prin ea neamul său.

Nu, învățătorii nostri nu-s capaci de a comite o așa mare crimă. E însă o acuză, și e acuză nedreaptă. Și dacă am făcut amintire despre ea aici, am făcut-o numai,

ca să dovedesc năcazurile, ce le întimpină învățătorii confesionali în activitatea lor.

În anul acesta, permițându-mi împrejurările, am făcut o călătorie de studiu în regatul român. Și constat aci, că școalele de acolo sunt cu mult mai superioare școalelor noastre, atât ca zidiri, cât și ca întocmiri. Sunt unele chiar palate. Asemenea și învățătorii sunt bine cvalificați. Și fiind școalelele de stat, se înțelege de sine, și învățătorii sunt mai bine salarizați ca noi.

E însă ceva, ce — dealtcum — în viața omului cântărește mult: independența învățătorilor de stat e foarte mărginită. Activitatea și voința lor trebuie să fie activitatea și voința stăpânului lor. Ei nu au și nu pot avea voința lor proprie, toate trebuie executate conform ordinului de sus. Contraziceri nu se tolerează. Căci în acest caz sârmanul învățător se trezește cu un ordin, prin care se vede transpus la o școală, pe care el n'o dorește de loc.

Libertatea și voința învățătorului de stat e subjugată. Deci învățătorul destoinic, învățătorul harnic nu-și poate validită ideile sale, fie acelea cât de nobile și salutare pentru binele comun, dacă acelea nu convin, ori că sunt în contradicere cu părerile superiorului, ori mai marilor săi.

Ce mare deschilinire între noi și ei în punctul acesta! Trăim în locuință sărăcăcioasă, dar avem o mare bogăție: bogăția libertății și independinții noastre. Dacă suntem conștii de chemarea noastră și suntem cu tragere de inimă pentru binele comun, avem libertate nemărginită. Puterea primită prin alegere din mâna poporului, e o cetate puternică, de care se frâng toate săgețile îndreptate contra noastră.

Deci închei cu următoarea fabulă :

Un câne mare și gras se întâlnește cu un lup doască de slab. Acesta, cum îl vede, îi zise: „Hei, frate, da bună viață mai duci tu! N'ai putea, să-mi cauți și mie un loc

ca să mă mai înțărăm puținel. Vezi-mă, că mi-se încovăie picioarele de slab, ce sum!”

„Cum să nu“ — răspunse acela. „Dacă dorești, urmează-mi și eu îți voi căuta un stăpân, care te va ține foarte bine. În schimb însă ai să-i păzești casa de tâlhari!”

— „Dacă-i numai atâta, — apoi grija mea!”

Înțelegerea fû gata, și plecară spre sat. Pe cale însă lupul întrebă cânele, pentruce e ros părul după grumaz? Acesta-i răspunse, că fiind rău, stăpânul îl ține peste zi în lanț. „În lanț?” — întrebă lupul spăriat. — „Atunci fie-ți de bine mănucarea ta domnească, că eu mai bine sufăr foame, de cât să-mi perd libertatea mea!”

Suprafața triunghiului

prelegere practică din Geometria școlii populare.

Ținta.

Ce este acesta? (arătând învățatorul un triunghiu făcut din hârtie, carton sau din lemn). Acesta este un triunghiu. Pentruce este triunghiu? Pentrucă are trei unghieri și trei laturi. Ce este triunghiul? Triunghiul este o figură închisă de trei linii drepte. Ce fel de unghieri pot să fie într'un triunghiu? ...pot să fie unghieri ascuțite, drepte și tâmpite. Dar acesta ce fel de triunghiu este? (arătându-l) ...este triunghiu drept. Care triunghiu se numește triunghiu drept? ...triunghiul în care se află un unghi drept. Băgați de samă! În loc de triunghiu drept mai putem zice și dreptunghiul sau dreptunghiu. Cum mai putem zice în loc de triunghiu drept?dreptunghiul sau dreptunghiu. Insemnați-vă! Astăzi vom învăța să măsurăm cât e de mare triunghiul acesta. Ce vom învăța astăzi? ... să măsurăm cât e de mare triunghiul acesta.

Pregătirea.

Ce este aceasta? (arătând un oblong). Acesta este un oblong. Cum mai putem zice în loc de oblong? ... paralelogram. Pentru ce este acesta oblong? ...pentru că are patru laturi și patru unghiuri. Ce numim noi oblong? ... o figură închisă de patru linii drepte. Ce fel de unghiuri sunt unghiurile oblongului? ...toate sunt unghiuri drepte. Spune-mi tu G. cum stau laturile cari se întâlnesc într'un unghi? O latură stă vertical, iar cealaltă orizontal. Dar laturile cari nu se întâlnesc? ...acelea sunt paralele. Știmi-ai tu I. să-mi spui câte triunghiuri sunt într'un oblong? Într'un oblong sunt două triunghiuri.

De unde știi tu P. că într'un oblong sunt două triunghiuri? ...dacă într'un oblong tragem diagonala, atunci oblongul se împarte în două părți asemenea de mari și părțile acestea amândouă sunt triunghiuri. Și ce fel de unghiuri vor fi într'un triunghi de acesta? ...un unghi va fi drept și două ascuțite.

Ce este acesta? (arătând iară un triunghi) ...triunghi. Câte unghiuri are triunghiul acesta? ...are trei unghiuri. Și câte laturi are triunghiul acesta? ...trei laturi. Ce fel de triunghi este acesta? ...triunghi drept sau dreptunghi. Cum stau una cătră alta aceste două laturi? (arătându-le.) O latură stă vertical, cealaltă orizontal. Dar latură aceasta cum stă? ...stă în față cu celelalte două. Cum este ea dreaptă sau costișă? ...costișă.

Predarea.

Priviți aici! Acum eu tai oblongul acesta în două părți, iată așa. (Invățătorul taie oblongul dacă e din carton cu briceagul, iar dacă e din lemn cu firezul sau cu o altă unealtă la vederea școlărilor). Ce am căpătat după ce l-am tăiat? ...am căpătat două triunghiuri. Ce fel de triunghiuri sunt acestea? ...triunghiuri drepte sau dreptunghiulare. Acum să vedem care din aceste două triunghiuri sunt mai mari. Priviți aici! (Invățătorul în vederea

școlarilor le așază unul peste altul zicând). Iată cu le așez unul peste altul, iar voi să-mi spuneți care este mai mare. ...sunt asemenea.

Dar ce fac acestea două triunghiuri la olaltă? ... fac un oblong. Dacă aceste două triunghiuri fac la olaltă un oblong, atunci un triunghi de acesta cât este dintr'un oblong? .. este jumătate. Priviți aici! (Invățătorul face pe tablă un triunghi). Eu vă fac pe tablă un triunghi de acesta. Spune-mi tu N. cu ce se înseamnă un triunghiul? ...se înseamnă cu litere mari. Și unde punem literele? ...în vârful fiecărui unghi. Băgați de seamă! Eu voi însemna triunghiul acesta cu literele A. B. C. Care din laturile acestea este baza? Baza este A. B. Ce numim baza triunghiului? ...linia pe care ne închipuim că stă triunghiul.

Și care este înălțimea? Înălțimea este A. C. Ce numim înălțimea triunghiului? ...linia care o tragem vertical spre bază (Acestea sunt tractate la arătarea specială a triunghiului).

Acum să vedem cât e de mare triunghiul acesta. Vino tu G. afară și măsură cât e de mare lungimea sau baza? ...este 3 dcm. Măsură acum cât este înălțimea! ... este 2 dcm. Acum scriem aceasta pe tablă! Știm acum cât este baza și cât e înălțimea, să vedem cât e suprafața, adică locul ce-l cuprinde triunghiul acesta. Priviți! aici sunt două triunghiuri și fiecare este tocmai atâta cât și cel de pe tablă. Dacă pun eu aceste două triunghiuri la olaltă, ce voi căpăta? ...căpătăm un oblong. Câte triunghiuri sunt într'un oblong! ...sunt două triunghiuri. Deci, cât este jumătate dintr'un oblong? ... este un triunghi. Așa dar ce este un triunghi de acesta în asemănare cu un oblong? ...este jumătate dintr'un oblong.

Abstracțiunea.

Să vedem așa dar cât este de mare suprafața acestui triunghi. Am zis că lungimea e de 3 dcm., iar înălțimea de 2 dcm. Acum suprafața o aflăm așa: înmulțim lun-

gimea adecă 3 dcm. cu înălțimea adecă cu 2 dcm. și atunci vom căpătă 6 dcm. □. Cât vom căpătă? ... 6 dcm. □. Dar dacă am înmulțit baza cu înălțimea nu am căutat suprafața triunghiului, ci am căutat suprafața unui oblong. Noi însă știm, că într'un oblong sunt doauă triunghiuri. Așa dară: suprafața unui triunghi va fi jumătate din suprafața oblungului, adecă în cazul acesta jumătate din 6. Cât e de mare așadar suprafața acestui triunghi?

Pentru ca să căpătăm suprafața triunghiului ce am făcut? ... am împărțit suprafața oblungului prin doi, adecă am luat jumătate. Așa dar cum se află suprafața triunghiului? *Suprafața triunghiului se află: dacă înmulțim baza cu înălțimea și productul îl împărțim prin doi,*

Aplicare.

1. Vină I. afară și caută cât este suprafața triunghiului, dacă lungimea face 8 dcm. și înălțimea 5 dcm.? Suprafața o află dacă pe 8 îl înmulțesc cu 5 productul îl împărțesc prin doi. 8×5
40 dcm. □ pe 40 dcm. □ il împărțesc
prin doi $40 : 2 = 20$, deci suprafața triunghiului este de 20 dcm. □.

2. Dacă un om are o grădină în formă de triunghi, a cărei bază este 12 m., iar înălțimea 8 m., cât de mare îi va fi suprafața? Suprafața o află dacă înmulțesc pe 12 m. cu 8 m. și productul îl împărțesc prin doi, de 12×8
96 m. pe 96 îl împărțesc prin doi $96 : 2 = 48$ deci suprafața grădinei face 48 m. □. (Se pot da mai multe exemple de felul acesta, până ce școlarii înțeleg îndeajuns aflarea suprafeții triunghiului). Mai spune-mi tu V. cum se află suprafața triunghiului? ... se află dacă înmulțesc baza cu înălțimea și productul îl împărțesc cu doi.

Petru Lupaș,
învățător.

Notițe din viață.

Eram acasă la părinți în comuna C. unde în apropierea mamei mă aflam ca în sânul lui Avraam.

Învățam în școală despre rai, și când mă vedeam în-cunjurat de prieteni, gândeam că sunt acolo și ei sunt sfinții îngeri. Casa părinților era în marginea comunei, ... loc potrivit pentru ținerea adunărilor noastre, și poate și iscusința mea făcea, că acolo să se țină petrecerile noastre neinsinuate și neconturbate de autorități. De multe ori făceam isprăvuri așa de cutezătoare, încât mama a început să pismuiască fericirea noastră și foarte des trebuia să aplice... nuiiau. Odată am făcut din neauă un om năzdravăn. și pentru ca să fie mai frumos, i-am pus un steag în cap.

Aceasta a fost nefericirea mea ! Trece »domnul notarăș puglic“ cu sania... caii se sparie și... țop cu domnu în șanț“. Toate au fost cum au fost, însă aceasta nu mi sa mai putut iertă. A fost destul ca să gat cu omenia.

Mama — ca să se scape odată de mine — m'a dus la școli ca să mă facă dascăl. Frumoasă idee ! zicea fie ertatul meu învățător P... Da.. frumoasă ! Inșă mama cu aceasta a voit să mă pedepsească, dar Tu Doamne ! ai înțeles dorul ei.

La... Arad... gândeam în mine și îmi veneau în minte toate grozăveniile iadului. Am fost însă de silă ca altul de voie bună. Acolo am îmbrăcat haine domnești și semănam pe domnișori. Mai erau acolo domnișori ca mine și iute m'am aflat „soți de princiii“. Făceam noi și pe acolo câte o „năzdrăvănie“, deși purtam mai mare frică de afurisitele note a-le dlor profesori, decât de... nuiiau mamei. Și mai aveam un respect. Hainele domnești erau mai gingașe decât cele de acasă, și dacă nu ne purtam cu ele cinstit, ne făceau de rușine, lăsându-ne cu coatele și genunchii goi.

A trecut însă și acest timp de plăcute suveniri... Abea număraseram 18 primăveri și lumea mă numește Domnul învățător, om în toată firea... deși mustață ca'n palmă.

Eram dascăl în comuna C..., și pluteam în lumea închipuirilor. Dealul din sat, lângă care deoparte era cimitirul, de cealaltă locuința Sfinției Sale preotului, mi-l închipuiam cu muntele Tavorului. Doamne! lucruri sfinte. Și știți ce dor m'a cuprins?... Să-mi fac la poala Tavorului meu o colibă, ca să nu mă mai despart de acest loc. Și credeți că cimitirul cel cu strigoi și duhuri necurate, ori locuința sfinției sale m'au stăpânit pe mine. Nu!... nu! ci un bobocel de fată ca un bujor. Era fetița sfinției sale, ce abia trecuse vrâsta de 13 ani. Acum nu mă mai gândeam la rai, nici la îngerii din copilărie..., ea-i suplinea pe toți. Mi-a câștigat inima, mi s'a zugrăvit în suflet, îmi cuprindea întreaga ființă, dar... cei cumiști ne numeau „copii“...

Au trecut zilele, au trecut și anii, și din bobocelul adorat s'a făcut... fată mare... iar eu căpătai pofta de însurătoare... I-am jurat și mi-a redat... credință... De aici înainte, la olaltă îpleteam cununa vieții, și când eram mai sus pe scara fericirii... s'a dus... s'a dus... cum Doamne ai dispus!... Și azi?... Azi odihnește în cimitirul — plin de „duhuri sfinte și iubite“ — la poala Tavorului meu...

Iam promis și a-și fi voit s'o urmez, dar glas de înger, ca și al ei, strigându-mi: „tată... dă-ne pâne!“ m'a oprit în zborul sufletului meu... M'am dat jos ca să-ri dic, ș'apoi — să îi urmez.

I. B....a.

Informațiuni.

Excelența Sa Ministrul Aponyi în Arad. Reuniunea învățăto-rească „Arad vidéki tanító egylet” cu concursul reuniunii „Dél-magyarországi közmövelődési egyesület” și cu ajutoarele votate de Inaltul Minister și comitat, a înființat în Arad un convict pentru copiii învățătorilor și a altor funcționari din provincă, cari frecventează vre-o școală din Arad. Spre scopul acesta au zidit un palat pompos în drumul ce duce la podul cetății, pe locul dăruit de orașul Arad. La inaugurarea acestui edificiu, întâmplată Duminică în 20 Ianuarie n., a fost invitat și a și venit Excelența Sa Dl Ministru de culte și instrucțiune publică, pentru așezarea ultimei țigle. Înainte de festivitatea inaugurării, Excelența Sa a onorat cu Înalta Sa vizită mai multe școale din Arad, între altele și institutul nostru pedagogic. La 8 și jumătate dimineața a sosit Excelența Sa la seminar, având în suita pe comitele suprem contele Károlyi, conzilierul ministerial Neményi, primarul orașului Varjassy, Mag. Sa Dl inspector Varjassy și pe prezidentul reuniunii învățăto-rești sus numite *Kovács Vince*. Încă în foisor a fost întâmpinat Domnul Ministru de Ilustritate Sa I. P. Domn Episcop diecezan *Ioan I. Papp*, și condus în sala cea mare, unde P. Cuvioșia Sa Domnul director *Roman R. Ciorogariu* în fruntea corpului profesoral și a tinerimei și în prezența onorațiilor, între cari și corpul învățătoresc dela scoalele populare române din loc, cu cuvinte bine alese a bineventat pe înaltul oaspe, mulțămindu-i pentru onorul de care a invrednicit institutul nostru prin înalta și bunăvoitoarea vizită. După prezentarea corpului profesoral I. Sa Dl Episcop a condus pe Dl Ministru prin toate localitățile institutului. După depărtarea Excelenței sale, Dl conzilier Neményi sub conducerea P. S. Sale și a Dlui director, a vizitat și alumneele pedagogilor și a asistat și la o lecțiune practică, ținută de un elev al al pedagogiului, în școala de aplicare.

După festivitatea inaugurării convictului, la 11 ore a. m. s'a ținut ședința festivă a adunării generale a reuniunii „Arad vidéki tanító egylet” în sala cea mare a primăriei. Prezidiul de onoare a fost încredințat M. Sale Dlui comite suprem contele Károlyi. Excelența Sa Ministrul Aponyi a fost invitat prin o deputațiune de

onoare, condusă de Mag. Sa DI inspector regesc Varjassy. După bineventare — Excelența Sa a fost ales — cu mare însuflețire membru onorar al reuniunii. Membrii reuniunii au făcut o plăcută surprindere și iubitului și neobositului lor președinte Kovács Vince, căruia i-se atribue tot rezultatul festivității actuale și a înființării convic-tului, pentru ce se află îndemnați a eterniza numele lui prin o fundațiune de 4000 coroane, din carea să fie întreținuți în convict copiii săraci de învățători.

Finindu-se ședinta festivă, învățătorii se prezintă în corpore la Excelența sa, care asigurându-i despre părinteasca sa bunăvoință, le descopere dispozițiunile cuprinse în proiectul de lege, pe care pentru asigurarea bunei existențe a învățătorilor l-a pregătit spre a-l prezenta cât de curând dietei. Spune, că deși învățătorii vor fi așteptat și poate din partea altora li se va fi promis mai mult, D-sa care trebuie să răspundă cu demnitatea oficiului său pentru cele făcute, între împrejurările date și într'un timp așa de scurt mai mult nu a putut face, nici promite, dar chestiunea nu o consideră de finalizată și se va îngriji — după cât îi va sta în putință, — ca cu timpul să asigure învățătorilor o retribuțiune deamnă de serviciile mărețe ce le prestau.

La banchetul ținut în grădina de iarnă a hotelului „Crucea Albă”, în frunte cu Excelența Sa și înalta sa suită, între cari și Ilustritatea Sa Domnul Episcop diecezan *Ioan I. Papp*, au luat parte peste 300 învățători. După prânz Excelența Sa DI Ministru a mai vizitat și orfelinatul orășenesc, apoi cu trenul de 4 a plecat spre Budapesta.

Sfințirea bisericii catedrale din Arad. Deși lucrările de restaurare nu s'au terminat, I. P. S. S. DI Episcop diecezan *Ioan I. Papp*, în deosebita îngrijire ce o are pentru mângăerea fiilor săi sufletești, Duminecă în ajunul Nașterii Domnului — după ce a dispus de urgență punerea bisericii în condițiuni corăspunzătoare actului — cu o inpuătoare asistență a sfințit-o și pe sfințele sărbători a pus-o în serviciul sfintei sale destinațiuni. Indispensabilitatea părinteștii îngrijiri s'a și văzut în zilele sărbătorilor și în deosebi la botez și în prima zi de crăciun, când spațioasa biserică a fost îndesată de mulțimea credincioșilor, cari cu o deosebită sete au ascultat mărețele povețe cuprinse în pastorala rostită cu o rară

dispozițiune de cătră bunul părinte episcop. Luucrările de restaurare se vor continua în decursul anului curinte.

Gimnaziu superior în Brad. Dorința românilor, de a vedea gimnaziul din Brad completat la 8 clase, se apropie tot mai tare de țintă. Exelența Sa P. S. Domn Mitropolit Ioan Mețianu, prin circularul adresat clerului și poporului român pentru adunarea mijloacelor trebuincioase, sa pus în fruntea mișcării. „Crișana” institutul de credit și economii au și votat spre acest scop considerabila sumă de 50,000 coroane. „Zărândeana” din Băita 1000 coroane. În Brad s'a colectat peste 7000 coroane. În Mercurea 2000. Studenții din Brad au adunat cu colindele lor la Nașterea Domnului, tot spre acest scop, 150 cor. Pedagogii cursului al IV-lea din Arad, a doua zi de Crăciun, sub conducerea dlui profesor *Ioan Costa*, au adunat în Brad o mulțime mare de ascultători la cântecele lor frumoase, câștigând pentru gimnaziu 400 cor. Asemenea a făcut în vara trecută în Orăștie, elevii seminarului din Sibiu și promit a face și elevii seminarului din Blaj. Dacă cu toți ne vom ști însufleși pentru cauză, rezultatul nu va întârzia.

Monumentul profesorului Teodor Ceonțea. Am amintit în numărul trecut al organului nostru, că învățătorii adunați la înmormântare au luat inițiativa, pentru ridicarea unui monument la mormântul în veci neuitatului lor profesor. Chestiunea va fi supusă apretierii comitetului în proxima ședință, spre a face dispozițiunile necesari pentru colecta ce se va întreprinde spre acest scop. Ideea de altcum a fost bine primită, din partea învățătorilor încurg frumoase contribuiiri spre acest scop. Lista lor vom publica-o numai după încheierea colectei. Inregistrăm cu plăcere aici, că confratele nostru *Iosif Velcean* din Reșița, a trimis prezidentului reuniunii noastre 50 exemplare din opul său : „*Cestiunea pedepselor în școlile noastre populare*”, pentru a-le distribui între membrii reuniunii cu prețul de 40 fil., în favorul colectei pentru arădicarea monumentului.

În atențiunea dlor învățători. Ven. Consistor prin circularul de sub Nr. 7709 906, ne încunoștințează, că comisiunea administrativă — la întervenirea consistorului — a dat ordin antistiilor comunale, să primească rapoartele de absenții pe blanchetele tipărite în limba română și magiară, cuprinse în anuarul nostru școlar.

† **Iuliu Doboș**, pedagog de cursul al IV-lea, fiul de bune speranțe al confratelui nostru Alexiu Doboș, învățător în Țiria și prezident al despărțământului Țiria, în decursul lunei Decembrie a. trecut, în vrâsta fragedă de 20 ani, a trecut la cele eterne. Dispușețiunea prea înaltă, carea a aflat de bine zădărnicea celor mai frumoase planuri a unei vieți mult promițătoare, să tindă recompenză convenită greu încercaților părinți.

Solvirea taxelor. Cassarul reuniunii avizează că a primit:

a) *Abonamente pentru organ.* Dela D-nii Alexandru Muntean a lui Vasile, protopop, Ioan Vidu, înv. Lugoș, Stefan Albu, înv. Reșița, Iuliu Vuia, înv. B.-Comloș, Ioan Bogdan, înv. Țiria, Savu Crișan, Ioan Mladin câte 5 cor.; George Lipovan înv. Maciova (Szákul) 3 cor. și Ioan Caba Curtea (Kossova) 2:50 cor.

b) *Taxa de membru.* Dela Teodosiu Rafila 7 cor., Savu Crișan 5 cor. și Romul Periu 2 cor.

c) *Taxa pentru diplomă.* Dela Savu Crișan 2 cor.

Limba maghiară pentru elevii școalelor populare de Iuliu Grofșorean și Iosif Moldovan a apărut în tipografia diecezană din Arad, în ediție nouă îndreptată și aprobată și de Ven. Consistor. Prețul 50 fil. Ediția primă în 5000 exemplare s'a epuizat într'un an.

Comitetul reuniunii este convocat în ședință extraordinară în școala centrală din Arad, pe *Joi în 1/14 Februarie a. c.*

Aviz. Cu numărul de față trimitem și tabela de materii a anului expirat.

Posta noastră: Pe ceice ne-au trimis articlii îi rugăm de paciență. Toate vor urmă la timp și după împrejurări.

G. J. în O. N'am mai putut aștepta articolul promis. Cu numărul de față n'am mai putut întârzia.